

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
«БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ДАМУЫ ИНСТИТУТЫ» РММ

**МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДЫҢ САПАСЫН
БАҒАЛАУ РЕЙТИНГІСІН ӨТКІЗУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
ПО ПРОВЕДЕНИЮ РЕЙТИНГА ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА
ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ**

**Нұр - Сұлтан
2021**

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі «Балаларды ерте дамыту институты» базасында әзірленген

Мектепке дейінгі ұйымдардың сапасын бағалау рейтингісін өткізу бойынша әдістемелік ұсынымдар – Нұр - Сұлтан, 2021- 45 бет.

Пікір жазғандар:

Б.О. Арзанбаева п.ғ.к., доцент
А. М. Мухаметжанова, меңгеруші
А.Ж. Мангазинова, әдіскер

Әдістемелік ұсынымдар меншік түрі мен нысанына, ведомстволық бағыныстылығына қарамастан мектепке дейінгі ұйымдардың сапасын бағалаудың өлшемшарттары мен көрсеткіштерін қолдану мәселелері бойынша ұлттық жүйені құру үшін озық тәжірибелерді зерделеу мақсатында әзірленді.

Әдістемелік ұсынымдар мектепке дейінгі ұйымдардың басшыларына, педагогтеріне, «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» мамандығы бойынша ЖОО мен колледждердің студенттеріне және ата-аналар қауымдастығына арналған.

Әдістемелік ұсынымдар «Балаларды ерте дамыту институтының» Ғылыми-әдістемелік кеңесінде қаралып, ұсынылған (2021 жылғы 26 қарашадағы № 9 хаттама).

«Балаларды ерте дамыту институты»
2021ж.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

«Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасында білім беруді дамытудың, оның ішінде мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамытудың негізгі бағыттары айқындалған. Қолжетімді және сапалы мектепке дейінгі білім беру Біріккен Ұлттар Ұйымының 2030 жылға дейінгі тұрақты даму мақсаттарының тізбесіне енеді.

Бұл мәселенің өзектілігі қазіргі кезде отандық білім беру жүйесінде әлі де мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалаудың бірыңғай тәсілдерінің, тетіктері мен құралдарының болмауында.

Ел Президенті үздік әлемдік тәжірибелерді қолдана отырып, мектепке дейінгі білім беру сапасын тәуелсіз ұлттық бағалауды енгізу міндетін қойды.

Бұл талаптарға бүкіл әлемде белсенді қолданылатын ECERS-R (Early Childhood Environment Rating Scales) халықаралық шкалалары негізінде мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы білім беру сапасын кешенді бағалау жүйесінің мазмұны сәйкес келеді.

ҚР Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы №137 қаулысымен халықаралық стандарттарға сәйкес келетін Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі (бұдан әрі-Модель) бекітілді.

Модельде айқындалған негізгі міндеттердің бірі - заманауи ғылыми деректермен, баланың жеке қажеттіліктері мен мүмкіндіктері негізінде мектепке дейінгі ұйымдар қызметінің сапасын бағалаудың ұлттық мониторинг жүйесі мен шеңберін әзірлеу және енгізу.

Қазіргі кезде сертификатталған зерттеушілер тобы ECERS-3 халықаралық шкаласын қолдана отырып, өңірлер бойынша мәліметтер жинақтауда.

Әдістемелік ұсынымдардың **мақсаты:** баланың сапалы және қолжетімді тәрбие мен дамытуға деген құқығын іске асыру үшін мектепке дейінгі білім берудің сапасын арттырудың инновациялық тәсілдерін іске асыру.

Міндеттері:

мектепке дейінгі ұйымдардың сапасын бағалау құралдарын, өлшемшарттары мен көрсеткіштерін әзірлеу;

мектепке дейінгі ұйымдардың сапасын бағалаудың өлшемшарттары мен көрсеткіштерін қолдану мәселелері бойынша озық тәжірибелерді зерделеу;

балабақшаны таңдауда ата-аналарға көмек көрсету;

мектепке дейінгі білім беруді дамытудың мәселелерін анықтау;

мектепке дейінгі ұйымдардың жұмысын жақсарту бойынша шаралар қабылдау;

талдау жүргізу және басқарушылық шешімдер қабылдау үшін басшыларға мүмкіндік беру;

мектепке дейінгі ұйымдар арасында салауатты бәсекелестік орта құру.

Кез-келген жүйенің даму процесінің сапасын бағалау оның шынайы жағдайын қажетті жағдаймен салыстыру негізінде жүзеге асырылады. Жүйе

толықтай және әр баланың жеке даму процесінің нәтижесінде қол жеткізілетін қажетті жағдай жасалуы керектігін нақты түсінбеген жағдайда білім беру процесі толығымен мақсатты және сапалы болмайды.

Күтілетін нәтиже:

меншік түрі мен нысанына, ведомстволық бағыныстылығына қарамастан мектепке дейінгі ұйымдар қызметінің сапасын бағалаудың өлшемшарттары мен көрсеткіштері әзірленеді;

кәсіби және өзін-өзі дамытудың неғұрлым жоғары деңгейіне қол жеткізу мақсатында білім беру процесінің барлық қатысушыларын кәсіби өсуге және өзін-өзі жетілдіруге ынталандырады;

тәрбиеленушілердің физикалық, әлеуметтік-эмоционалдық әл-ауқаты мен бастамашылдығын, дербестігі мен жауапкершілігін дамыту үшін жағдайлар қамтамасыз етіледі;

көрсетілетін білім беру қызметтерінің сапасына ата-аналар қауымдастығының қанағаттану деңгейі артады;

мектепке дейінгі ұйымдағы білім беру нәтижелерінің сапасы жетілдіріледі.

Республикада мектепке дейінгі ұйымдардың сапасын бағалаудың бұл тәсілі 1 жастан бастап 1-сыныпқа қабылданғанға дейін мектеп жасына дейінгі балаларды толыққанды дамытудың заманауи теорияларымен ұлттық құндылықтарды үйлестіруге бағытталатын болады.

Мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалау жүйесін құру тәрбиеленушілердің дайындығына қойылатын талаптардың бірлігін, олардың жетістіктерін бағалаудың шынайылығын, мектепке дейінгі білім беру мен бастауыш мектеп арасындағы сабақтастықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Модельді іске асырудың кешенді жоспарына сәйкес 2025 жылға қарай мектепке дейінгі білім беру сапасын тәуелсіз ұлттық бағалау жүйесі апробациядан өткізіледі және енгізіледі.

Бүкіл әлемде бағалаудың кешенді құралы ретінде қолданылатын ECERS-3 әдістемесі негізіндегі осы жұмыс үздік мектепке дейінгі ұйымдардың өлшемшарттары мен көрсеткіштерін анықтау мәселелерінде мектепке дейінгі ұйымдардың басшыларына, әдіскерлері мен педагогтеріне және ата-аналар қауымдастығына пайдасын тигізеді.

«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫ» ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ ОНЫ БАҒАЛАУДЫҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ ТӘСІЛДЕРІ

Отандық білім беруді жаңғырту бүгінгі күні барлық білім беру жүйесі үшін ең өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Жаңғыртудың негізгі аспектілерінің бірі білім беру сапасын қамтамасыз етуге, оны бағалау жүйесін жетілдіруге, қоғам талаптарына сәйкестендіруге бағыттау болып табылады.

Басқару қызметін бағалаудың әртүрлі параметрлерін кешенді зерделеу әлеуметтік басқару және шетелдік менеджмент теориясында (М.Альберт, И. В. Бизюкова, П. Ф. Друкер, Л. И. Меньшиков, М. Х. Мескон, А. М. Омаров, Г. Х. Попов, Ф. А. Тейлор, Ф. Хедоури және т. б.); педагогикалық жүйелерді басқаруда (Е. С. Березняк, Т. М. Давыденко, В. И. Зверева, М. И. Кондаков, В.С. Лазарев, А. А. Орлов, М. М. поташник, В. С. Пикельная, Е. П. Тонконогая, П. И. Третьяков, П. В. Худомицкий, Р. Х. Шакуров және т. б.); білім беру сапасын зерделеудегі әртүрлі тәсілдерде (Т. И. Алиева, М. В. Крулехт, Л. А. Парамонова) көрініс тапты.

Сапа – бұл қызметтің барлық жақтарының тиімділігін сипаттайтын кешенді түсінік: стратегияны әзірлеу, тәрбиелеу-білім беру процесін, маркетингті және т.б.ұйымдастыру.

«Білім беру процесінің сапасы» түсінігі көп қырлы. *Балалардың пікірлері бойынша*, бұл олар үшін қызықты, тартымды ойын түрінде оқыту; ата-аналардың пікірлері бойынша, бұл балалардың денсаулығын сақтайтын (психикалық және физикалық), олардың қызығушылығы мен оқуға деген ынтасын қолдайтын, мектепте оқуға және және т. б. мүмкіндіктер беретін бағдарламалар бойынша балаларды тиімді оқыту;

тәрбиешілердің пікірлері бойынша, бұл олардың қызметіне МДҰ-ның басшысы мен ата-аналардың оң баға беруі, екінші жағынан - олардың тәрбиеленушілерінің табысты оқу нәтижелері, денсаулығы мен жеке жетістіктері;

МДҰ басшысының пікірінше, бұл:

1) тәрбиешілер мен МДҰ қызметінің ұйымдастырушылық құрылымының тиімділігі;

2) ата - аналар мен балалар тарапынан тәрбиешілер мен МДҰ қызметіне жоғары баға берілуі;

3) МДҰ тәрбиеленушілерінің оқытудағы табысты нәтижелері, денсаулығы мен жеке жетістіктері;

4) жоғары тұрған білім беру органдары тарапынан МДҰ мен басшысы қызметінің жоғары бағалануы;

микро немесе макро деңгейдегі көшбасшының пікірі бойынша, бұл басқарылатын ішкі жүйе қызметінің тиімділігі мен өміршеңдігін арттыру.

Бірқатар ресейлік зерттеушілер балалар мекемелері тәрбиеленушілерінің психикалық, физикалық және жеке дамуына төрт аспект ерекше ықпал ететініне негіздеме берді: заттық-кеңістіктік ортаны ұйымдастыру сипаты, тәрбиешінің мінез-құлқы, білім беру бағдарламасының түрі және балалар мен ересектердің сандық қатынасы.

Неміс ғалымдары В. Фтенакис, М. Р. Текстор және В. Титце «педагогикалық сапа» түсінігін енгізді, оған келесі параметрлер кіреді: баланың аман-саулығы және оның әртүрлі салалардағы даму мүмкіндіктері (физикалық, эмоционалды-сезімдік, әлеуметтік, зияткерлік), сондай-ақ баланы күту және тәрбиелеуде отбасын қолдау мүмкіндіктері.

О. А. Сафонова білім беру сапасын мектепке дейінгі мекемедегі мониторинг нысаны деп атайды, оны төрт блок түрінде ұсынады:

білім беру процесінің сапасы (элементтері мазмұны, ұйымдастырылуы, балалар, педагогтер, педагогтер мен балалардың өзара әрекеті болып табылады);

ресурстармен қамтамасыз ету сапасы (білім беру процесі үшін қажетті жағдайлар);

басқару сапасы;

мектепке дейінгі мекемедегі білім беру жүйесінің жұмыс нәтижелерінің сапасы.

И.А. Рыбалованың пікірінше, мектепке дейінгі мекемедегі білім беру процесінің сапасын басқару білім беру процесінің даму параметрлерінің және оның нәтижелерінің тиісті талаптарға барынша сәйкес келуіне қол жеткізу мақсатында басқарушы және басқарылатын кіші жүйелердің мақсатты, кешенді және үйлестірілген өзара әрекеті ретінде қарастырылады.

С.Е. Шишов пен В. А. Кальней «білім беру сапасы» түсінігін толық қарастырды. Олар білім беру сапасын қоғамдағы және жеке тұлғаның білім беру процесінің деңгейі мен нәтижесін анықтайтын әлеуметтік, психологиялық – педагогикалық санат, оның жеке және кәсіби құзыреттілікті дамыту мен қалыптастырудағы қажеттіліктері мен нәтижелеріне сәйкестігі, түпкілікті нәтиженің стандартқа сәйкестігін анықтайтын шара деп санайды.

Кешенді бағалау өлшемшарты-педагогтің кәсіби қызметі сапасының белгіленген нормаларға, талаптарға, эталондарға, стандарттарға сәйкес келетін дәрежесінің белгісі. Кешенді бағалау өлшемшарттары арасындағы негізгі құрылымдық компонент мектепке дейінгі ұйымның әдістемелік жұмысы болып табылады.

Ресей авторлары Алиева Т. И., Крулехт М. В., Парамонова Л. А. мектепке дейінгі білім беру сапасының жүйесін бағалауда мынадай тәсілдерді ұстанады:

аксиологиялық тәсіл – баланың жыныстық-жас және жеке ерекшеліктерінің деңгейін анықтауға, баланың жеке ерекшеліктері мен қабілеттерін дамытуға және оны көрсету құқығын айқындауға, сондай-ақ балалардың шығармашылық тұрғыдан өзін-өзі танытуы үшін жағдайлар жасауға ықпал ететін тәсіл;

әлеуметтік-мәдени тәсіл – баланың дербес әрекетіндегі мінез-құлық деңгейін, баланың құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынас жасау қабілетін бағалауға, проблемалық (арнайы жасалған) жағдайларды шешуге және күнделікті қиындықтарды еңсеруге арналған тәсіл;

құзыреттілік тәсілі балалардың құзыреттілік түрлерін (тілдік, зияткерлік, физикалық, әлеуметтік және т.б.) тікелей білім беру қызметінде, ойында, еңбекте, регламенттелмеген әрекетте меңгеру деңгейін анықтауға көмектеседі.

Сапаны бағалау параметрлерін бөлудің барлық тәсілдерін мынадай топтарға біріктіруге болады:

заманауи талаптарға сәйкес тәрбиелеу-білім беру процесін және сапалы педагогикалық қолдауды қамтамасыз ететін білім беру бағдарламалары мен әдістемелік қамтамасыз ету сапасының деңгейін бағалауға мүмкіндік беретін *білім беру қызметі*;

дамытушы орта. Жабдықталған заттық-дамытушы орта тәрбиеленушіге өзін-өзі дамытуға мүмкіндік береді және оның даму деңгейінің динамикасын бақылауға көмектеседі;

физикалық денсаулық: мұнда психологиялық жайлылық зерделенеді. Бұл көрсеткіш баланың эмоционалды әл-ауқатын, жағымды МЕН-тұжырымдамасын, ата-анасымен, құрдастарымен және педагогтермен өзара қарым-қатынас саласындағы табыстылық пен әл-ауқатты бағалауға мүмкіндік береді;

денсаулық сақтау қызметі физикалық және психикалық күйзеліссіз МДҰ-да тәрбиелеу мен дамыту процесін ұйымдастыруға, баланың денсаулығын сақтауға мүмкіндік береді;

отбасы мен баланың мектепке дейінгі ұйымның қызметтеріне қажеттілігін қанағаттандыру.

Осылайша, мектепке дейінгі ұйым жүйесін бағалаудың мынадай интегралдық көрсеткіштерін бөліп көрсетуге болады, олар осы сатыдағы білім беру сапасын анықтайды:

Баланың аман-саулығын, оған МДҰ-да психологиялық, әлеуметтік және физикалық жайлы болуын қамтамасыз ету;

балабақшаның баланың денсаулығын сақтауға және нығайтуға дайын болуы, қажет болған жағдайда дамудың әртүрлі кемшіліктерін түзетуді қамтамасыз етуі;

барлық дамытушы бағдарламаларды меңгеруде мектепке дейінгі ұйымның баланың табысқа жетуіне бағыт беруі;

МДҰ-ның көрсететін қызметтеріне баланың, ата-аналардың (заңды өкілдердің) қажеттіліктерін қанағаттандыру.

Әрбір тәсілдің маңыздылығы мен өзін-өзі қамтамасыз етуіне қарамастан, оларды кешенді қолдану ғана мектепке дейінгі ұйымның білім беру процесі мәселелерін толыққанды шешуге мүмкіндік береді.

ҚР ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢДЕГІ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН БАҒАЛАУ ПАРАМЕТРЛЕРІ

Сапа ұғымын нақтылай келе, оның жетістіктеріне әсер ететін факторлар туралы мәселеге назар аударуымыз қажет. Білім беру саласындағы, оның ішінде мектепке дейінгі білім беруді зерттеушілер оларды жіктеудің әртүрлі негіздерін ұсынады.

Сапаны бағалау сыртқы және ішкі болуы мүмкін.

Сыртқы факторлар мектепке дейінгі білімге қатысты сыртқы ортамен сипатталады. Олар белгілі бір дәрежеде мектепке дейінгі білім сапасына әсер етеді, бірақ сыртқы факторлармен басқарылып реттелмейді. Олардың ішінде;

отбасын, әлеуметтік-экономикалық факторларды; бәскелестік факторларды (бәскекелестіктің болуы немесе болмауы); балалардың жеке ерекшеліктері (дене бітімі, сондай ақ психологиялық); мектепке дейінгі ұйымға «баруда» балалардың даму деңгейін (бастапқы деректер деп аталады) бөліп қарауға болады.

Ол нәтиженің сапасын көрсетеді және:

- білім беру қызметін мемлекеттік реттеу тәртібі (мемлекеттік қадағалау және аттестаттау);
- білім беру сапасына тәуелсіз бағалау жүргізу;
- мектепке дейінгі ұйымның мониторингі арқылы жүзеге асыру болып табылады.

Сапаны бағалаудың ішкі жүйесі білім беру қызметінің сапасын және тиімді нәтижені арттыруға бағытталып негізделген және басқару шешімдерін уақтылы қабылдау үшін мектепке дейінгі ұйымның ағымдағы жағдайын жүйелі түрде қадағалау мен талдауды қамтиды.

Білім беру сапасын бағалаудың ішкі жүйесі білім беру қызметінің Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты талаптарына сәйкес деңгейін белгілеуге арналған.

Мектепке дейінгі ұйымның сапасын бағалаудың ішкі жүйесі үшін пайдаланылатын ұйымның негізгі нысандары:

- мониторинг (мақсатты жүйелі бақылау, әңгімелесу, құжаттаманы талдау, сауалнама және т. б.);
- бақылау (оперативті, тақырыптық, фронтальды, қорытынды, өзара бақылау). Бұл факторлар айтарлықтай бақыланатын және реттелетін болып саналады.

Білім беру сапасын бағалаудың ішкі жүйесінің нысандары:

- мектепке дейінгі білім беру сапасы;
- педагогтердің кәсіби құзыреттілігі;
- заттық-кеңістіктік дамытушы орта;
- материалдық-техникалық база;
- балабақша аумағы;

- гигиеналық және эпидемияға қарсы іс-шараларды сақтау болып табылады.

Мектепке дейінгі білім беру сапасы:

- Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасын іске асыру шарттарын;
- жас топтары бойынша барлық сандық көрсеткіштердің жиынтық ведомосын және Үлгілік бағдарламаның мазмұнын меңгеру деңгейін;
- мониторинг нәтижелерін (аралық және қорытынды диагностика);
- баланың даму динамикасы (білім беру қызметі барысында баланың жетістіктерін тіркейтін балалар портфолиосы; баланың жеке даму картасы, жеке дамудың әртүрлі шкаласы);
- педагогикалық диагностиканы жүргізудің түрлі тәсілдерін, белгіленген вариативтік білім беру әдістемелерін қолдануды;

- тәрбиеленушілердің денсаулығын сақтау және олардың сөйлеу қабілетін дамыту көрсеткіштерін;
- шығармашылық, ынта, креативтілік, қызығушылық, тапқырлық, адамгершілік даму дәрежесі және т. б. сияқты жеке даму көрсеткіштерін;
- баланың мектепке дайындық дәрежесін
- білім беру процесін қажетті әдістемелік құралдармен және жабдықтармен қамтамасыз етуді ұсынады.

Балалар портфолиосы үш негізгі блоктан тұруы мүмкін: «Ол (бала) қандай жақсы»; «Ол қандай шебер»; «Ол қаншалықты табысты», ол баланың шығармашылығы үлгілерін, грамоталарды, фото-бейне материалдарды қамтиды.

Ақпарат жинау әдістері; баламен бейресми әңгіме «Сен немен айналысқанды ұнатасың?»; балалардың жобаларға қатысуы туралы әңгімелер (танымдық, зерттеушілік) болып табылады.

Педагогтердің кәсіби құзыреттілігі

- білім деңгейі әртүрлі педагогтердің пайыздық арақатынасын;
- педагогикалық кадрларды аттестаттауды;
- педагогтердің біліктілігін арттыру курстарынан өткендері туралы мәліметтерді;
- педагогтердің кәсіби құзыреттілігінің ерекшеліктерін қарастырады.

МДҰ-дағы әрбір қатысушының мектепке дейінгі білім беру сапасына қоятын талаптары (балалар, ата-аналар, педагогтер, басшылар)

- *баланың отбасы тарапынан мектепке дейінгі білім беруге қанағаттануы* (МДҰ ресми сайтындағы ашық қолжетімділіктегі пікірлер, сауалнама, сауалнама нәтижелері):

- балалардың отбасыларымен өзара қарым-қатынасы;
- ата-аналардың оң бағасы;
- «шаршатпай оқыту»;
- олардың психикалық, физикалық денсаулығын сақтауы (хореография, тұз шахтасы және т. б.),
- балалардың оқуға деген ынтасын қолдау (робототехника, эксперименттік-зерттеу, жобалау қызметі)
- балалардың пікірлері: «жақсы балабақша» - бұл жерде «көп ойнайды» және оқыту олар үшін қызықты ойын түрінде өткізіледі.

МДҰ басшылары үшін

- педагогтер мен тәрбиеленушілердің табысты әрекеті,
- Үлгілік оқу бағдарламасын толық меңгеру;
- балалардың денсаулығын сақтау;
- балаларды мектепке дайындау;
- педагогтердің өзін-өзі дамытуға уақытты тиімді пайдалануы;
- ата-аналар мен балалардың педагогтердің қызметін жоғары бағалауы және МДҰ мәртебесін арттыру;
- тамақтандыруды ұйымдастыруды нақты жаратқандыру;

- осы оқу жылындағы балалардың сырқаттанушылық статистикасы қажет.

Бұл жағдайда мектепке дейінгі білім беру ұйымдары білім беру сапасын ішкі бағалаудың **өзін-өзі тексеру** сияқты әдісін пайдалана алады.

Өзін-өзі текеру бірнеше кезеңдерде жүргізіледі:

- 1) өзін-өзі тексеруді өткізу бойынша жұмыс жоспарланады және дайындалады;
- 2) өзін-өзі тексеру тәртібі ұйымдастырылады және жүргізіледі;
- 3) алынған нәтижелер қорытындыланады және өзін-өзі тексеруді өткізу туралы есеп қалыптастырылады;
- 4) есепті білім беру ұйымын бақылаушы орган қарайды.

Өзін-өзі тексеру кезінде білім беру сапасының негізгі көрсеткіштері:

- МДҰ-ды басқару жүйесін;
- тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруды;
- тәрбиеленушілерді даярлау сапасын;
- жеке ерекшеліктерін ескере отырып, баланы қолдауды;
- материалдық-техникалық базаны қамтиды.

Рейтингтік зерттеулер немесе өлшеу материалдары бағалауға арналған құрал бола алады.

Білім беру сапасын бағалаудың кешенді әдісі Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартымен тікелей байланысты, ол білім базасын ғана емес, сонымен бірге жалпыадамзаттық мәдениетті де меңгеруді көздейді, соның негізінде тұлғаның жан-жақты дамуы жүреді.

МДҰ-дағы ішкі сараптамалық кеңес МДҰ меңгерушісінің бұйрығы негізінде құрылады. Ішкі сараптамалық кеңестің қызметі Ережемен реттеледі, онда мынадай бөлімдер - ішкі сараптамалық кеңестің жалпы ережелері, мақсаттары мен міндеттері, ішкі сараптамалық кеңестің құрамы, қызметті ұйымдастыру, құжаттама мен есептер, құзыреті мен жауапкершілігі көрсетіледі.

Осылайша, мектепке дейінгі ұйымдарда білім беру сапасын бағалау мәселелері бойынша құралдарды әзірлеу үнемі жетілдіріліп, жаңартылатын болады.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН БАҒАЛАУ ЖӘНЕ МОНИТОРИНГ ЖҮРГІЗУДІҢ ӘЛЕМДІК ТӘЖІРИБЕСІ

Әлемнің әртүрлі елдерінде мектепке дейінгі ұйымдар көрсететін қызметтердің сапасын анықтаудың әртүрлі құралдары қолданылады.

Қазіргі кезде **АҚШ-та** мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде мынадай бағалау құралдары кеңінен таралған – «Early Childhood Environment Rating Scale» (ECERS) және «Early Language and Literacy Classroom Observation» (ELLCO).

АҚШ-тағы ірі коммерциялық емес ұйым ерте жастағы балаларға ұлттық білім беру қауымдастығы (National Association for the Education of Young Children (NAEYC)) кәсіби стандарттарды анықтау үшін, сондай-ақ ата-аналарға балаларына арналған неғұрлым сапалы мекемелерді таңдауға көмектесу үшін мектепке дейінгі білім беру сапасын тәуелсіз аккредиттеу жүйесін ұсынады.

Қазіргі кезде NEASC аккредитациясы АҚШ-тағы мектепке дейінгі білім беру сапасының белгісі болып табылады, оның құрамына жартылай автономды болып табылатын мемлекеттік және жеке филиалдар кіреді.

Дамытушы орта, кеңістік пен түрлі аймақтарды (ойын, музыка, өнер және т.б.) ұйымдастыру бойынша ең төменгі нормалар, балалардың сөйлеуінің дамуы, сөйлеу ортасын ұйымдастыру, балаларға арналған кітаптардың қолжетімділігі; балалардың бір-бірімен және ересектермен өзара ықпалдастығы, тәрбиешілердің біліктілігі, қызметкерлерді дамыту, коммуникация сапасы, көшбасшылық және отбасымен серіктестік бағаланады.

Ата-аналардың қанағаттануы мен оң пікірлері индикатор болып табылады.

Балабақшалар жыл сайын педагогтерге конференциялар өткізеді, онда әр баланың жетістігі талқыланады. Қызметкерлер жыл сайын қосымша оқытудан өтеді.

Финляндияда мектепке дейінгі білім беру сапасына мониторинг жүргізудің екі бағыты айқындалған: инспекция арқылы сыртқы тексеру және өлшемшарттар бойынша өзін-өзі бағалау рәсімі арқылы ішкі тексеру: білім беру процесінің сапасы, қолданылатын материалдар; қызметкерлердің біліктілігі; оқытудың жалпы сапасы; командалық жұмыс және штаттық қызметкерлер арасындағы қарым-қатынас; уақытты басқару және жоспарлау; қызметкерлердің заттарды, еңбек жағдайларын білуі; қызметкерлерді кәсіби тұрғыдан дамыту. Қосымша құрал ретінде ата-аналардан алынатын сауалнама қолданылады.

Финляндияда ерте оқыту және күтім жасау саласындағы қызметкерлердің біліктілігіне жоғары талаптар қойылады.

Қызметкерлердің жұмыс сапасын бақылау үшін тексеру мынадай өлшемшарттар бойынша жүзеге асырылады:

білім беру процесінің сапасы;

қолданылатын материалдар;

қызметкерлердің біліктілігі;

оқытудың жалпы сапасы;

командалық жұмыс және штаттық қызметкерлер арасындағы қарым-қатынас;

уақытты басқару және жоспарлау;
қызметкерлердің заттарды, еңбек жағдайларын білуі;
қызметкерлерді кәсіби тұрғыдан дамыту.

Мектепке дейінгі білім берудің нәтижесі ретінде берілетін оқытудың негізгі нәтижелерінің мынадай сапаларының тізбесі ұсынылады:

элеуметтік нормалар мен ережелерді білу (дұрыс немесе бұрыс);
өзгенің ұстанымын қолдауға дайын болу, келісу (бөлісу және кезек сақтау);

өзгелермен өзара ынтымақтастыққа және қарым-қатынас жасауға қабілетті болу;

білуге құмарлық таныту және зерттей білу;
әңгімелесе білу (тыңдау және жауап беру);

өзін-өзі бағалауы және өз пікірімен үйлесімде болуы (өзіне риза болуы);
жақсы дамыған физикалық үйлесімділікке ие болу, салауатты әдеттерді меңгеру, шығармашылық әлеуетке ие болу (шығармашылық ұжымдық іс-шараларға қатысуға дайын болу және одан ләззат алу);

өзінің отбасы мен достарын, педагогтер мен балабақшаны жақсы көру және құрметтеу.

Балабақшадағы әр тоқсан «Ғажайыптар апталығы» (Weeks of Wonder) жобасымен аяқталады. Бұл зерттеу жобасы командалық жұмыс болып табылады, онда балалар құрдастарымен және мұғалімдерімен өзара қарым-қатынаста өздері таңдаған тақырыпты зерделейді. Осындай жобалар арқылы өзгелермен өзара әрекет ету, ережелерді орындау, элеуметтік қатынастарды меңгеру және т. б. қалыптасады.

Сингапурда 2019 жылы 2 айдан бастап 7 жасқа дейінгі балаларға сапалы және үздіксіз білім беруді іске асыру бойынша пилоттық жоба іске қосылды. Мектепке дейінгі мекемелердегі білім беру сапасы Сингапур Республикасының SPARK (SPARK — Singapore Preschool Accreditation Framework) аккредиттеу және сертификаттау жүйесінің көмегімен бағаланады. Бұл сертификаттау және аккредиттеу ерікті болып табылады.

SPARK бағдарламасы бойынша сертификаттаудан өткісі келетін балабақшаларға ұсынылатын қолдау шараларының бірі-сапаны куәландыратын «коучинг сызбасы» болып табылады. Жаттықтырушылар ECDA-да сәйкестендіруден өтеді және оқиды. Мұндай оқытуға өтінім ерікті негізде беріледі. Сыртқы сарапшылар балабақша жұмысының барлық құрылымындағы осал тұстарды анықтауға көмектеседі, сонымен қатар, дамыту бойынша ұсынымдар береді.

Оқытудың негізгі нәтижелері К2 бағдарламасын аяқтағаннан кейін және мектепке дейінгі білімнің соңында мектепке дейінгі білім беру нәтижесі ретінде белгіленеді және мектепке барған кезде балалар белгілі бір сапалар тізбесін меңгеруі тиіс.

Ресейде мектепке дейінгі білім беру мекемесінің білім беру қызметінің сапасын бағалау.

Балабақшаға келген бала сапалы мектепке дейінгі білім алуы керек. Алайда, ата-аналардың, тәрбиешілердің, мұғалімдер мен ғалымдардың мектепке дейінгі білім беру сапасы туралы пікірлері қарама-қайшы болып келеді. Білім беру процесінің жоспарланған нәтижелерімен ұсынылған нысаналы бағдарлар педагогтерге жұмысының тиімділігі мен тиімсіздігін нақты көрсете алмайды.

Сапа параметрлерін анықтауға арналған негізгі ұстанымдар:

- білім, біліктер мен дағдылар;
- баланың мектепке дайындығы;
- бала дамуының психологиялық-педагогикалық жағдайлары;
- педагогтің кәсіби құзыреттілігі;

сонымен қатар, білім беру қызметінің сапасын бағалауда мектепке дейінгі ұйымның қоғамдағы беделі және т. б. көрсеткіштер ескеріледі.

МДҰ-да мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалаудың интегралдық өлшемшарттары:

- баланың аман-саулығы және балабақшада жайлы жағдай жасау;
- балабақшаның бала денсаулығын сақтауға және дамуындағы кемшіліктерін түзетуге дайындығы;
- білім берудің келесі сатысындағы баланың жетістігі;
- мектепке дейінгі мекеменің қызметтеріне отбасы мен баланың қажеттіліктерін қанағаттандыру.

Мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалауды ұйымдастырудың қарастырылған шетелдік тәжірибелері мектепке дейінгі білім берудің отандық тәуелсіз сараптама жүйесін қалыптастырудың өнімді бағыттарын түсінуге және жоғары сапалы білім беру қызметтеріне деген әлеуметтік тапсырысты өзектендіруге ықпал етеді.

ECERS ШКАЛАЛАРЫ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫ МЕН ДАМУЫН БАҒАЛАУ ӘДІСІ

Бұл құрал 1980 жылы Солтүстік Каролина университетінде (АҚШ) әзірленді, 2005 жылы өзгертілді, кейінірек Британдық мамандармен бірге Early Childhood Environment Rating Scale (ECERS-R) қосымша шкаласы әзірленді, ол балаларды оқу дағдыларын меңгеруге дайындауға баса назар аударды (ECERS – E 2010ж.). Мектепке дейінгі білім беру үшін бұл ECERS – R шкаласы болып табылады.

ECERS шкалаларының таралу деңгейі өте жоғары; ол заңды түрде қолданылатын барлық елдерді атап шығу мүмкін емес. АҚШ пен Канададан басқа, бұл шкала Еуропа мен Азияның барлық елдерінде белгілі бір деңгейде қолданылады; Германияда, Англияда, Швецияда, Данияда ECERS-R шкаласы жоғары сенімділікті сақтай отырып стандарттаудан өтті. Бұл әдіс 20-дан астам елде қолданылады және 16 елде аударылып, ресми түрде жарияланды.

ECERS-3 шкалалары 2,5 жастан бастап 5 жасқа дейінгі балаларға арналған білім беру бағдарламаларын іске асыратын мектепке дейінгі ұйымдар қызметінің сапасын бағалауға арналған. Оларды МДҰ басшылары балабақша қызметінің тиімділігін бағалау және жұмыс сапасын арттыру, тәрбиешілер - өзін-өзі бағалау, бақылаушы органдардың қызметкерлері-мониторинг жүргізу үшін қолдана алады.

ECERS - 3 шкалаларының сенімділігі мен шынайылығын әлем мойындады, сондықтан олар МДҰ-ның қызметін зерттеу және білім беру сапасын бағалауда пайдалы болып табылды.

ECERS тұрғысынан «**білім беру сапасы**» дегеніміз не?

үлгі бойынша әрекет етпейді, өзі құрастырады;

мәселелерді шешеді, педагогтен көмек сұрамайды;

тыңдап қана қоймайды, сөйлейді;

балаға қайда бару керектігін айтпайды, өзінің қызығушылығына сәйкес әрекет етеді;

таңдау жасайды;

жұмыс дәптерлеріне емес, өз кітапшаларына жазады;

үлгі бойынша қайталамайды, өнерін көрсетеді;

мәселені шешеді, біреудің айтқанына келісе салмайды;

нәтижені ғана емес, жұмыстың орындалу процесін бағалайды;

жай тыңдап қана қоймай, сұрақтар қояды;

ересектерден жауаптарды талап етпейді, өзі жауап береді;

дерексіз ұғымдарды меңгермейді, маңызды біліктерді үйренеді.

ECERS-3 шкалалары МДҰ-ның ортасы балалардың физикалық саулығын, өзін жайлы сезіну мен әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру мүмкіндіктерін, сондай-ақ мектепте және өмір бойы білім алу үшін қажетті білім мен ақыл-ой құзыреттілігін, оның нәтижелері бойынша балалардың даму қажеттіліктеріне қандай деңгейде жауап беретінін бағалайды.

ECERS - 3 шкалалары алты кіші шкалаларды біріктіретін 35 көрсеткіштен тұрады:

1. Заттық-кеңістіктік орта
2. Баланы қару және күтім жасау
3. Сөйлеу және сауаттылық
4. Белсенділік түрлері
5. Өзара қарым-қатынас
6. Бағдарламаның құрылымы

Олардың әрқайсысы 7 балдық бағалау белгілерін және 4 бағаларды базалық саралауды: 1 – «қанағаттанарлықсыз», 3 – «төмен», 5-«жақсы», 7-«өте жақсы» және олардың арасындағы аралық мағыналарды қарастырады.

Сапа көрсеткіштерінің әрқайсысын бағалаудың дәлдігін арттыру үшін мысалдар мен анықтамалар берілген.

Барлық көрсеткіштер үшін балл қою кезінде ECERS-3 шкалалары бойынша мектепке дейінгі ұйымда 3 сағаттық бақылау барысында не байқалғаны ғана ескеріледі.

Бағалауды өткізген маман нақты балды анықтай алады және МДҰ-ның келешекте дамуын белгілей алады. Шкалалармен жұмыс істеген кезде қызметкерлермен сауалнама жүргізілмейді.

Шкалалар оларды бір бөлмеде немесе 2,5 жастан бастап 5 жасқа дейінгі балалар тобында қолдануға болатындай етіп әзірленген.

3 жастан кіші балалар үшін ITERS шкаласы қолданылады, бақылаушының міндеті-бақылау кезінде не болып жатқанына назар аудару.

Бақылаушы өзінің тікелей жұмысына 8.30-дан 11.30-ға дейін кем дегенде 3 сағат бөлуі керек.

VI. Бағдарлама құрылымы

Күн тәртібі.

Еркін ойын уақыты.

Топта жұмыс істеу уақыты.

Ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларға жағдай жасау.

Мысалы, күн тәртібін бақылау:

- белгілі бір материалдар балаларға қаншалықты қол жетімді;
- күту уақытының ұзақтығы;
- топтық сабақтардың ұзақтығы;
- балаларды қарауға байланысты режимдік сәттер (тамақтану, бесін асы, дәретхананы пайдалану);
- ірі моториканы дамытуға арналған сабақтарға бөлінген уақыт.

Бақылаушының болуы қоршаған жағдаяттарға әсер етпеуі тиіс.

Гигиенаға, денсаулыққа және қауіпсіздікке қатысты жағдайды бағалау кезінде бақылаушы деректерді ұлттық деңгейде қолданады. МДҰ-нан шықпас бұрын барлық көрсеткіштер мен индикаторлар бірден бағаланады.

Бағалау жүйесі

Бағалаудың айқындығын қамтамасыз ету үшін барлық бағалар бақылаушының қол жетімділігіндегі шкала белгілерінде көрсетілген аспектілерге негізделеді.

Бағалау жоспарларға емес, бақылау нәтижелері бойынша немесе тәрбиешілердің деректері бойынша ағымдағы жағдайға негізделуі керек. Балл қою үшін бақылау деректері болмаған жағдайда қосымша бөлінген уақытта тәрбиешілердің жауаптарын пайдалануға болады.

Шкала бақылау негізінде бланкілерді толтыруды қарастырады, оның барысында сарапшы орта элементінің (индикатордың) болуы немесе болмауы туралы белгі қояды. Осы немесе басқа белгіні бағалай отырып, әрқашан 1- деңгейінен бастаңыз (қанағаттанарлықсыз) және нақты баға алғанша жоғары қарай жылжу қажет. Әрбір көрсеткіште бағалау индикаторлары бар. Әрбір көрсеткіш 1-ден 7 баллға дейінгі индикаторлар бойынша бағаланады.

Шкаланың тармақтарын талдау ECERS көмегімен жүргізілетін орта сапасын бағалау келесі сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік беретінін көрсетеді:

- Баланың эмоционалды әл-ауқатына қанша уақыт жағдай жасайды?

- Оқу процесінде қанша бала белсенді? Балалардың білуге қызығушылығын ынталандыру үшін қандай жағдайлар жасалған?
- Ересектер мен балалардың өзара әрекетінде теңгерім қанша сақталады?
- Қоршаған орта балалардың шығармашылық және сыни ойлауының дамуына қалай ықпал етеді?

Сараптама кезінде алынған нәтижелер белгілі бір уақыт кезеңіндегі белгілі бір топтың білім сапасының ең күшті және әлсіз жақтарын көрсетеді.

Бұл өзінді дамыту үшін қандай бағытты таңдауға және қаншалықты жүзеге асатындығын көруге мүмкіндік береді.

Жалпы, ECERS шкаласы аспектілер мен белгілер деңгейінде де, жиынтық бағалау деңгейінде де сенімді. Шкаланың барлық 468 индикаторы бойынша бағалардың сәйкес келу коэффициенті 85 құрайды%

КІШІ ШКАЛАЛАР ЖӘНЕ ECERS ШКАЛАСЫНЫҢ КӨРСЕТКІШТЕРІ

I . Кеңістік және жабдықтар

1. Ішкі бөлме
2. Күнделікті күтім, ойындар мен жаттығуларға арналған жиһаз
3. Ойындар мен жаттығуларға арналған кеңістікті ұйымдастыру
4. Оқшауланған орындар
5. Балаларға арналған кеңістікті визуалды безендіру
6. Үлкен моториканы дамытатын ойындарға арналған кеңістік
7. Ірі моториканы дамытуға арналған жабдық

II . Балаға қарау және күтім

8. Тамақтану/жеңіл-желпі тамақтану
9. Дәретхананы пайдалану
10. Гигиена
11. Қауіпсіздік

III . Сөйлеу және сауаттылық

12. Балаларға сөздік қорын кеңейтуге көмектесу
13. Балаларды қарым-қатынасқа тарту
14. Балалармен жұмыс кезінде қызметкерлердің кітаптарды пайдалануы
15. Балаларды кітаптарды қолдануға баулу
16. Баспа сөзімен / мәтінімен танысу

IV . Белсенділік түрлері

17. Ұсақ моторика
18. Өнер
19. Музыка / қимылдар
20. Текшелер
21. Рөлдік ойындар
22. Табиғат/ғылым
23. Математика және математикалық әрекеттермен айналысуға арналған материалдар
24. Күнделікті әрекеттегі математика
25. Графикалық түрде бейнеленген сандарды түсіну

26. Әртүрлі ақпараттарды қабылдауға ықпал ету

27. Техникалық құралдарды қолдану

V. Өзара ынтымақтастық

28. Ірі моториканы дамыту бойынша балалардың әрекетін бақылау

29. Оқыту мен үйретудегі жеке тәсіл

30. Қызметкерлер мен балалардың өзара әрекеті

31. Балалардың бір-бірімен өзара әрекеті

32. Тәртіп

VI. Бағдарламаның құрылымы

33. Әрекеттің ауысуы (көшу) және күту уақыты

34. Еркін ойын

35. Топтық сабақтар: ойындар және оқу

Осындай құралды қолдану педагогке сараптамалық ұстанымға ие болуға, баланың қажеттіліктеріне өзінің «зерттеуін» бейімдеуге мүмкіндік береді, бұл оның білім беру сапасын және жалпы балабақшада болу жайлылығын жақсарту үшін маңызды.

Осылайша, ECERS-3 мектепке дейінгі ұйымдарда дамытушы білім беру үшін жағдай жасау саласында Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінің тұжырымдамасына сәйкес келеді.

ECERS-3 балалардың нәтижелерін емес, білім беру ортасын бағалауға негізделген. Сонымен қатар, шкала айқындықпен және құралдың сенімділігімен ерекшеленеді.

ECERS-3 шкаласы халықаралық жүйе бола отырып, нәтижелерді тек біздің елдің ішінде ғана емес, сонымен қатар одан тыс жерлерде де салыстыруға мүмкіндік береді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалаудың тәсілдері мен бағыттарын талдау бағалау шараларын мектепке дейінгі білім берудің бүкіл отандық жүйесінің келешегі мен дамуының көрсеткіші ретінде, ал мектепке

дейінгі ұйымдағы білім беру қызметтерінде оның белгілі бір нормаларға немесе техникалық шарттарға сәйкестігін тұтынушылардың (мемлекет, қоғам, балалар және олардың ата-аналары) білім беру сапасына қажеттіліктерін қанағаттандыру ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.

Мектепке дейінгі білім беру сапасын түсінудің бірыңғай тәсілінің болуы білім беру жүйесінің барлық субъектілері қызметінің келісілуін қамтамасыз етуге ықпал етеді. Ал бұл азаматтардың сапалы мектепке дейінгі білім алу құқығын іске асыруға ықпал ететін болады.

Мектепке дейінгі білім беру сапасын анықтау өзекті мәселеге айналды. Ол МДҰ саласында қолданыстағы заңнамаға толықтырулар мен өзгерістер енгізуді талап етеді.

ECERS-3 шкаласы мектепке дейінгі бағдарламалардың сапасын, әсіресе халықаралық салыстырмалы зерттеулерге байланысты зерттеудің өте қызықты құралы болып қала береді, себебі олар қолданылатын елдер саны бойынша сөзсіз көшбасшы болып табылады.

Сонымен қатар, бұрын сараптамаға айтарлықтай үлкен уақыт шығындары пайдаланылғанын және сыбайлас жемқорлық құрамдас бөлігі орын алғанын атап өткен жөн.

Осы тәсілде мектепке дейінгі ұйым басшысының алдында ресурстарды оңтайландыру және үнемдеу орын алады. Мектепке дейінгі ұйым қызметінің сапасын бағалаудың бұл әдісі басшыға Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамыту моделін іске асыру жағдайында білім беру процесінің сапасын арттыру тұрғысынан басқарушылық шешімдер қабылдау процесін жетілдіруге мүмкіндік береді.

Осылайша, ECERS-3 жүйесін енгізу арқылы мектепке дейінгі ұйымда білім беру нәтижелерінің сапасын бағалау бойынша жобаны тиімді басқару мектепке дейінгі ұйымды дамудың жаңа инновациялық деңгейіне өтуіне әкеледі.

**Әлемдік тәжірибеде қабылданған балабақшалардың жұмысы сапасының индикаторларын енгізу бойынша
(АҚШ, Финляндия, Сингапур, Ресей жұмыс тәжірибесінен) ұсынымдар**

№	Мектепке дейінгі ұйымның сапасын сипаттайтын өлшемшарттар	бағалау			қанағаттанарлықсыз
		өте жақсы	жақсы	қанағаттанарлық	
I. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМ ЖҰМЫСЫНЫҢ САПАСЫ					
1.1	ерте жастағы балаларды қамту				
1.2	білім беру процесінің сапасы;				
1.3	педагогикалық диагностиканы жүргізудің әртүрлі тәсілдерін белгілейтін вариативтік білім беру әдістерін қолдану;				
1.4	заттық дамытушы орта (әртүрлі аймақтарды ұйымдастыру нормалары (ойын, музыка, өнер және т. б.);				
1.5	білім беру процесін бейімдеу деңгейі				
1.6	балаларды мектепке дайындау сапасы				
1.7	педагогтер мен тәрбиеленушілер қызметінің табыстылығы				
1.8	қызметкерлердің кәсіби дамуы (жартысынан көбінде ерте даму саласында білімі болуы тиіс)				
1.9	штаттық қызметкерлер арасындағы командалық жұмыс және қарым-қатынас				
1.10	әр баланың жетістігі талқыланатын педагогтердің жыл сайынғы конференциялары				
II. ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ					
2.1	бейінді білім беру деңгейі бар педагогтердің пайыздық арақатынасы				
2.2	педагог кадрларды аттестаттау нәтижелері;				
2.3	педагогтердің біліктілікті арттыру курстарынан өткендігі туралы мәліметтер				
2.4	педагогтердің кәсіби құзыреттілігінің ерекшеліктері				
2.5	қызметкерлер жыл сайын қосымша оқытудан өтеді				

2.6	құзыретті басшы				
2.7	бақылаудың, диагностиканың әртүрлі нысандарын жүргізу				
2.8	баланың дамуын түзету бойынша консультациялар				
ІІІ. МДҰ-ДА БАЛАЛАРҒА ЖАСАЛАТЫН МАТЕРИАЛДЫҚ-ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ МЕДИЦИНАЛЫҚ-ӘЛЕУМЕТТІК ЖАҒДАЙЛАР					
3.1	білім беру процесін барлық қажетті құралдарымен және жабдықтармен қамтамасыз ету;				
3.2	МДҰ-да материалдық-техникалық және медициналық-әлеуметтік жағдайлардың деңгейін арттыру				
3.3	мектепке дейінгі ұйымдарда балалардың сырқаттанушылық статистикасы				
3.4	тәрбиеленушілердің денсаулығын сақтаудағы көрсеткіштер (бір баланың ауруы бойынша күндер санының азаюы);				
3.5	олардың психикалық, физикалық денсаулығын сақтау (хореография, тұзды шахта және т. б.),				
3.6	баланың қызығушылықтарын қанағаттандыруға мүмкіндік беретін ойыншықтармен, ойын жабдықтарымен қамтамасыз ету				
3.7	балабақшаның аумағы (топ алаңқайларының Санитарлық нормаларға сәйкестігі)				
ІV. БАЛАЛАРДЫҢ ДАМУ ДЕҢГЕЙІ					
4.1	сөйлеудің даму деңгейі және балаларға арналған кітаптардың қолжетімділігі;				
4.2	МДҰ-да балалардың жеке даму көрсеткіштері (шығармашылық, ынта, креативтілік, еркіндік, қызығушылық, тапқырлық, адамгершілік даму дәрежесі және т. б.)				
4.3	баланың мектепте оқуға дайындығының деңгейі				
4.4	балалардың байқауларға, фестивалдарға, түрлі жарыстарға қатысуы				
4.5	әлеуметтік нормалар мен ережелерді біледі (ненің дұрыс, ненің бұрыс екенін);				
4.6	әңгімелесе алады (тыңдайды және жауап береді)				
4.7	отбасын, достарын, педагогтерді және мектепті жақсы көреді және құрметтейді				

4.8	баланың даму динамикасы (білім беру қызметі барысында баланың жетістіктерін тіркейтін балалар портфолиосы; баланың жеке даму картасы, жеке дамудың әртүрлі шкалалары);				
Ү. ТАМАҚ САПАСЫ					
5.1	теңгерімді және құнарлы тамақтануды ұйымдастыру;				
5.2	тамақтануды ұйымдастыруды толыққанды жарықтандыру;				
5.3	асхана блогы қызметкерлерін медициналық бақылаудан өтуі				
5.4	асхана блогын санитарлық-гиеналық бағалау				
5.5	мәзірдің маусымдылығы				
5.6	бракераждық комиссия				
ҮІ. КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ САПАСЫНА АТА-АНАЛАРДЫҢ ҚАНАҒАТТАНУЫ					
6.1	баланың отбасы тарапынан ата-аналардың мектепке дейінгі білім беруге қанағаттану деңгейі				
6.2	баланың әл-ауқаты және оның балабақшада болу жайлылығы;				
6.3	МДҰ-ның балалардың отбасыларымен бірлескен іс-шараларына ата-аналардың қатысуы;				
6.4	күні бойы (сыныпта) ересектердің баламен немесе ересектердің балалар тобымен өзара әрекет етуі				
6.5	тұтынушылармен кері байланыс (сұрақтар, сауалнама нәтижелері)				
6.6	ата-аналарға баланың топтағы әрекеті туралы толық ақпарат қолжетімді				
ҮІІ. ҚОҒАМНЫҢ БАҒАЛАУЫ					
7.1	мектепке дейінгі ұйымның қоғамдағы беделі;				
7.2	халыққа ашықтығы;				
7.3	МДҰ-ның ресми сайтындағы ашық қолжетімді пікірлер,				
7.4	басқа да мектепке дейінгі ұйымдар арасында танымалдылығы				

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

1. «Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысы.
2. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2007 жыл 27 шілде № 319-III.
3. «Педагогмәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2019 жылғы 27 желтоқсан № 293-VI.
4. «Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы.
5. «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы.
6. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 қаулысы).
7. «Мектепке дейінгі ұйымдарға және сәбилер үйлеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидалары 2017 ж. 17 тамыздағы ҚР ДСМ № 615 бұйрығы.
8. «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2018 ж. 31 қазандағы №604 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы ҚР Білім және ғылым министрінің 2020 ж. 5 мамырдағы № 182 бұйрығы.
9. «Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» ҚР Білім және ғылым министрінің 2012 ж. 20 желтоқсандағы № 557 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы (ҚР БҒМ 2020 ж.12 мамырдағы № 195 бұйрығы).
10. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР Білім және ғылым министрінің 2020 ж. 24 қыркүйектегі №412 бұйрығы).
11. «Ерте жастағы балаларға арналған заттық-дамытушы орта» стандарты, сайт irrd.kz. «Әдістемелік ұсынымдар» бөлімінде 2019 ж.
12. «Ойын жабдықтарына қойылатын психологиялық-педагогикалық талаптар», «Ерте жастағы балаларға арналған заттық– кеңістіктік дамытушы ортаның мазмұнына қойылатын стандарт талаптары». сайт irrd.kz. «Әдістемелік ұсынымдар» бөлімінде 2019 ж.
13. Юдина Е.Г., Шкалы ECERS как метод оценки качества и развития российской системы дошкольного образования.
14. Богуславская Т.Н. Типология подходов к оценке и определению качества дошкольного образования.
15. Сейдаметова Э.Н. Качество дошкольного образования и формирование подходов к его оценки в условиях введения ФГОС // Молодой ученый. – 2016. – №8. С. 1028 – 1031. – URL
16. Журнал «Детский сад: теория и практика» № 10/2016 «Оценка качества дошкольного образования»

17. Сафонова О. А. Управление качеством образования в дошкольном образовательном учреждении : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / О. А. Сафонова. — М. : Издательский центр «Академия», 2011. — 224 с.
18. Качество дошкольного образования: состояние, проблемы, перспективы. / Редактор- составитель Т.И. Оверчук.- М.: Изд-во "ГНОМ и Д", 2002.-240с.
19. Сейдаметова, Э. Н. Комплексная оценка качества образовательной деятельности дошкольного образовательного учреждения /
20. Э. Н. Сейдаметова. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2016. — № 9 (113). — С. 1176-1179. — URL: <https://moluch.ru/archive/113/28671/> (дата обращения: 28.08.2020).
21. Хармс Т. Шкалы для комплексной оценки качества образования в дошкольных образовательных организациях: переработанное издание / Тельма Хармс, Ричард М. Клиффорд, Дебби Крайер. – М.: Издательство «Национальное образование», 2016. – 130 с.
22. ECERS-3 Шкалы для комплексной оценки качества образования в дошкольных образовательных организациях, изд Национальное образование, Москва 2019 г.

Мазмұны

1. Түсіндірме жазба	3
2. «Мектепке дейінгі білім беру сапасы» түсінігі және мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалаудың әдіснамалық тәсілдері	4
3. ҚР қазіргі кезеңдегі мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалау параметрлері	7
4. Мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалау және мониторинг жүргізудің әлемдік тәжірибесі	11
5. ECERS шкалалары мектепке дейінгі білім беру сапасы мен дамуын бағалау әдісі	13
6. Қорытынды	18
7. Қосымша	19
8. Пайдаланылған әдебиеттер	22

*Разработаны на базе «Института раннего развития детей»
Министерства образования и науки Республики Казахстан*

Методические рекомендации по проведению рейтинга оценки качества дошкольных организаций, Нур-Султан, 2021 - 45 стр.

Рецензенты:

Арзанбаева Б.О. к.п.н., доцент
Мухаметжанова А. М., заведующая
Мангазинова А.Ж., методист

Методические рекомендации разработаны с целью изучения опыта работы передовых практик по вопросу применения критериев и показателей оценки качества дошкольных организаций для создания национальной системы независимо от видов, форм собственности и ведомственной принадлежности.

Данная работа предназначена руководителям и педагогам дошкольных организаций, студентам ВУЗов и колледжей по специальности «Дошкольное воспитание и обучение» и широкой родительской общественности.

Методические рекомендации рассмотрены и рекомендованы Научно-методическим советом «Института раннего развития детей» (протокол № 9 от 26 ноября 2021 г.)

«Институт раннего развития детей»
2021 г.

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

В национальном проекте «Качественное образование «Образованная нация» определены основные направления развития образования, в том числе развития дошкольного воспитания и обучения. Доступное и качественное дошкольное образование входит в перечень целей устойчивого развития Организации Объединенных Наций до 2030 года.

Актуальность данной проблемы в том, что в настоящее время в отечественной системе образования до сих пор отсутствуют единые подходы, механизмы и инструментарии в оценки качества дошкольного образования.

Президентом страны была поставлена задача по внедрению независимой национальной оценки качества дошкольного образования с использованием лучших мировых практик.

Этим требованиям наиболее содержательно соответствует система комплексной оценки качества образования в дошкольной образовательной организации на основе международных шкал ECERS-R (Early Childhood Environment Rating Scales), которая активно используется во всем мире.

Постановлением Правительства от 15 марта 2021 года №137 утверждена Модель развития дошкольного воспитания и обучения (далее - Модель) в соответствии с международными стандартами.

Одной из основных задач, определенных в Модели четко поставлена задача по разработке и внедрению национальной системы мониторинга и рамки по оценке качества деятельности дошкольных организаций на основе современных научных данных, индивидуальных потребностей и возможностей ребенка.

В настоящее время группа обученных и сертифицированных исследователей проводят сбор данных по регионам с помощью международной шкалы ECERS-3.

Цель данной работы: реализация инновационных подходов и способов повышения качества дошкольного образования для реализации права ребенка на качественное и доступное воспитание и развитие.

Задачи:

создание инструментов, разработка критериев и показателей оценки качества дошкольных организаций

изучение опыта работы передовых практик по вопросу применения критериев и показателей по оценке качества дошкольных организаций;

оказание помощи родителям с выбором детского сада;

определение проблем в развитии дошкольного образования;

принятие мер по улучшению работы дошкольных организаций;

предоставление возможности руководителям для проведения анализа и принятия управленческих решений;

создание здоровой конкурентной среды среди дошкольных организаций.

Оценка качества процесса развития любой системы осуществляется на основе сравнения ее фактического состояния с состоянием необходимым. Без четкого понимания, что есть необходимое состояние, к которому система в целом и каждый ребенок в отдельности должны придти в результате процесса развития, образовательный процесс не может быть ни вполне целенаправленным, ни качественным..

Ожидаемый результат:

подготовка критериев и показателей качества оценки деятельности дошкольных организаций независимо от видов, форм собственности и ведомственной принадлежности;

стимулирует всех участников образовательного процесса для роста и самосовершенствования с целью достижения более высокого уровня профессионального и личностного саморазвития;

обеспечение условий для физического, социально-эмоционального благополучия и развития инициативности, самостоятельности и ответственности воспитанников;

повышения уровня удовлетворенности родительской общественности качеством предоставляемых образовательных услуг;

совершенствования качества результатов образования в дошкольной образовательной организации.

Данный подход к оценке качества дошкольных организаций в республике будет ориентирован на гармоничное сочетание национальных подходов с современными теориями целостного развития детей дошкольного возраста от 1 года до приема в 1 класс.

Создание системы оценки качества дошкольного образования позволит обеспечить единство требований к подготовленности воспитанников, объективность оценки их достижений, преемственность между дошкольным образованием и начальной школой.

Согласно Комплексному плану реализации Модели, к 2025 году будет апробирована и затем внедрена в систему независимой национальной оценки качества дошкольного образования.

Данная работа будет полезна руководителям, методистам, педагогам дошкольных организаций и родительской общественности в вопросах определения и критериев и показателей лучших дошкольных организаций на основе методики ECERS-3, которая используется во всем мире в качестве комплексного инструмента оценки.

**ПОНЯТИЕ «КАЧЕСТВО ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»
И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ЕЕ ОЦЕНКЕ**

Модернизация отечественного образования является сегодня одной из самых актуальных для всей образовательной системы. Одним из ключевых аспектов модернизации выступает нацеленность на обеспечение качества

образования, совершенствование системы его оценки, приведение в соответствие с требованиями общества.

Комплексное изучение различных параметров оценки управленческой деятельности отражено в теории социального управления и зарубежного менеджмента (М. Альберт, И.В. Бизюкова, П.Ф. Друкер, Л.И. Меньшиков, М.Х. Мескон, А.М.Омаров, Г.Х. Попов, Ф.А. Тейлор, Ф. Хедоури и др.); в управлении педагогическими системами (Е.С. Березняк, Т.М. Давыденко, В.И. Зверева, М.И. Кондаков, В.С. Лазарев, А.А. Орлов, М.М. Поташник, В.С. Пикельная, Е.П. Тонконогая, П.И. Третьяков, П.В. Худоминский, Р. Х. Шакуров и др.); различные подходы в изучении качества образования (Т.И. Алиева, М.В. Крулехт, Л.А. Парамонова).

Качество – это комплексное понятие, характеризующее эффективность всех сторон деятельности: разработки стратегии, организации воспитательно-образовательного процесса, маркетинга и других.

Понятие «качество образовательного процесса» многогранно.

С точки зрения детей, это обучение в интересной, увлекательной для них игровой форме; с точки зрения родителей, это эффективное обучение их детей по программам, сохраняющим здоровье детей (как психическое, так и физическое), поддерживающим у детей интерес и желание учиться, обеспечивающим возможности поступления в школу и др.;

с точки зрения воспитателей, это, положительная оценка их деятельности руководителем ДО и родителями, с другой - успешные результаты обучения, здоровье и индивидуальный прогресс их воспитанников;

с точки зрения, руководителя ДО это:

1) эффективность деятельности воспитателей и ДО как организационной структуры;

2) высокая оценка деятельности воспитателей и ДО со стороны родителей и детей;

3) успешные результаты обучения, здоровье и индивидуальный прогресс воспитанников ДО;

4) высокая оценка деятельности руководителя и ДО со стороны вышестоящих органов образования;

с точки зрения руководителя микро или макро-уровня, это эффективность функционирования и повышение жизнестойкости управляемой подсистемы.

Ряд российских исследователей обосновали положение о том, что на психическое, физическое, личностное развитие воспитанников детских учреждений особое влияние оказывают четыре аспекта: характер организации предметно-пространственной среды, поведение воспитателя, тип образовательной программы и количественное соотношение детей и взрослых.

Немецкие ученые В. Фтенакис, М.Р.Текстор и В.Титце ввели понятие «педагогическое качество», которое включает в себя следующие параметры:

благополучие ребенка и возможности его развития в различных сферах (физическая, эмоционально-чувственная, социальная, интеллектуальная), а также возможности поддержки семьи в ее функциях по уходу и воспитанию ребенка.

О.А. Сафонова считает, что качество образования - это объект мониторинга в дошкольном учреждении, представляет в виде четырех блоков:

качество образовательного процесса (элементами которого являются содержание, организация, дети, педагоги, взаимодействие педагогов и детей);

качество ресурсобеспечения (условия, необходимые для образовательного процесса);

качество управления;

качество результатов работы образовательной системы в дошкольном учреждении [17, С.44-48].

По мнению И.А. Рыбаловой управление качеством образовательного процесса в дошкольном учреждении рассматривается как целенаправленное, комплексное и скоординированное взаимодействие управляющей и управляемой подсистем в целях достижения наибольшего соответствия параметров функционирования, развития образовательного процесса и его результатов соответствующим требованиям [14., С. 15-23].

Наиболее полно рассматривают понятие «качество образования» С.Е.Шишов и В.А.Кальней. Они считают, что качество образования- социальная, психолого- педагогическая категория, определяющая уровень и результат процесса образования в обществе и отдельной личности; его соответствие потребностям и ожиданиям в развитии и формировании личностной и профессиональной компетентности; мера, с помощью которой выявляется соответствие конечного результата стандарту.

Под критерием комплексной оценки понимается признак степени соответствия качества профессиональной деятельности педагога установленным нормам, требованиям, эталонам, стандартам. Основным структурным компонентом среди критериев комплексной оценки является методическая работа дошкольной организации.

Российские авторы Алиева Т.И., Крулехт М.В., Парамонова Л.А. проводя оценивание системы качества дошкольного образования, придерживаются следующих подходов [3, 54]:

аксиологического подхода – способного помочь в определении степени признания половозрастных и индивидуальных особенностей ребёнка, его право на развитие и проявление личностных характеристик и способностей ребёнка, а также создание условий для творческой самореализации детей;

социокультурный подход призван оценить уровень поведения конкретного ребенка в самостоятельной деятельности и способность ребенка общаться со сверстниками и взрослыми, решать проблемные (специально созданные) ситуации и справляться с повседневными трудностями;

компетентностный подход помогает выявить степень овладения детьми разными видами компетентностями (языковой, интеллектуальной, физической, социальной и др.) как в непосредственной образовательной деятельности, игре, труде, так и в нерегламентированной деятельности.

Все подходы к выделению параметров оценки качества можно свести к следующим группам:

образовательная деятельность, который позволит оценить уровень качества образовательных программ и методического обеспечения, что обеспечит воспитательно-образовательный процесс в соответствии с современными требованиями и качественное педагогическое сопровождение;

развивающая среда. Обогащенная предметно-развивающая среда даст воспитаннику возможность для саморазвития и поможет отследить динамику его уровней развития;

физическое здоровье: изучается психологический комфорт. Данный показатель позволит оценить эмоциональное благополучие ребенка, позитивную Я-концепцию, успешность и благополучие в сфере общения и взаимоотношений с родителями, сверстниками и педагогами;

здоровьесберегающая деятельность позволит организовать процесс воспитания и развития в ДО без физического и психического напряжения, сохранит здоровье ребенку;

удовлетворение потребности семьи и ребенка в услугах дошкольной организации.

Таким образом, можно выделить следующие интегральные показатели оценивания системы дошкольной организации, которые и будут определять качество образования на этой ступени:

- обеспечение благополучия ребенка, его психологического, социального и физического комфортного пребывания в ДО;
- готовность детского сада к сохранению и укреплению здоровья ребенка, при необходимости, обеспечение коррекции различных недостатков развития;
- ориентация дошкольной организации на успешность ребенка в освоении всех развивающих программ;
- удовлетворение потребностей и ребенка, и родителей (законных представителей) в предоставляемых услугах ДО [6, с. 4].

Несмотря на важность и самодостаточность каждого подхода в отдельности, только комплексное их использование позволит решать вопросы образовательного процесса дошкольной организации в целом.

ПАРАМЕТРЫ ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ в РК

Уточняя понятие качества, нельзя оставить без внимания вопрос о факторах, влияющих на его достижения. Исследователями в области

образования, в том числе и дошкольного, предлагают различные основания для их классификации.

Оценка качества может быть внешней и внутренней.

Внешние факторы характеризуются внешней средой относительно к дошкольному образованию. Они влияют в той или иной степени на качество дошкольного образования, но являются плохо контролируемыми и регулируемыми. Среди них можно выделить: влияние семьи, социально-экономические факторы; конкурентные факторы (наличие или отсутствие конкуренции); индивидуальные особенности детей (как физические, так и психологические); уровень развития детей на «входе» в дошкольную организацию (так называемые исходные данные).

Она отражает качество результата и осуществляется через:

- процедуру государственной регламентации образовательной деятельности (государственный надзор и аттестация);
- проведение независимой оценки качества образования;
- осуществление мониторинга дошкольной организации.

Внутренняя система оценки качества включает систематическое отслеживание и анализ текущего состояния дошкольной организации, для принятия обоснованных и своевременных управленческих решений, направленных на повышение качества образовательной деятельности и оптимального результата.

Внутренняя система оценки качества образования призвана установить уровень соответствия образовательной деятельности в соответствии требованиям ГОС ДВО.

Основные формы организации, используемые для внутренней системы оценки качества дошкольной организации:

- мониторинг (целенаправленное систематическое наблюдение, собеседование, анализ документации, анкетирование и др.);
- контроль (оперативный, тематический, фронтальный, итоговый, взаимоконтроль). Данные факторы являются в значительной степени контролируемыми и поддающимися регулированию.

Объектами внутренней системы оценки качества образования будут являться:

- качество дошкольного образования;
- профессиональная компетентность педагогов;
- предметно-пространственная развивающая среда;
- материально-техническая база;
- территория детского сада;
- соблюдение гигиенических и противоэпидемических мероприятий;

Качество дошкольного образования

- условия реализации Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения;

- представляет сводную ведомость всех количественных показателей, по возрастным группам и уровень усвоения содержания Типовой программы;

- результаты мониторинга (промежуточная и итоговая диагностика), ;
- динамика развития ребенка (детские портфолио, фиксирующие достижения ребенка в ходе образовательной деятельности; индивидуальная карта развития ребенка, различные шкалы индивидуального развития);
- использование вариативных образовательных методик, в которых обозначены различные подходы к проведению педагогической диагностики;
- показатели в здоровьесбережении воспитанников и их речевое развитие;
- показатели личностного развития, такие как креативность, мотивация, произвольность, любознательность, смекалка, степень нравственной развитости и т. д.;
- степень готовности ребенка к школьному обучению
- обеспечение образовательного процесса всеми необходимыми пособиями и оборудованием;

Детское портфолио может быть представлена тремя основными блоками: «Какой он (ребенок) хороший»; «Какой он умелый»; «Какой он успешный», которые включают образцы творчества ребенка, грамоты, фото-, видеоматериалы.

Методы сбора информации неформальная беседа с ребенком «Чем ты любишь заниматься?»; рассказы детей об участии в проектах (познавательных, исследовательских);

Профессиональная компетентность педагогов

- процентное соотношение педагогов с разным уровнем образования;
- аттестация педагогических кадров;
- данные о пройденных курсах повышения квалификации педагогами;
- особенности профессиональной компетентности педагогов;

Требования к качеству дошкольного образования каждого участника (дети, родители, педагоги, руководители) в ДО

- удовлетворенность дошкольным образованием со стороны семьи ребенка (отзывы в открытом доступе на официальном сайте ДО, результаты опроса, анкетирования):

- взаимодействие с семьями детей;
- положительная оценка родителями;
- «обучение без утомления»;
- сохранение их здоровья психического, физического (хореография, соляная шахта и т.д.),
- поддержание желания детей обучаться (робототехника, экспериментально -исследовательская, проектная деятельность
- отзывы детей: «хороший детский сад» - это где «много играют» и обучение проводится в интересной для них игровой форме;

Для руководителей ДО

- успешность деятельности педагогов и воспитанников,
- полное усвоение Типовой программы;
- сохранение здоровья детей;

- подготовка детей к школе;
- рациональное использование времени на саморазвитие педагогов;
- высокая оценка деятельности педагогов родителями и детьми и повышение престижа ДО

- детальное освещение организации питания;
- статистика болезней детей в данном учебном году;

При этом дошкольные образовательные организации могут использовать такой метод внутренней оценки качества образования как **самообследование**.

Самообследование проводится в несколько этапов:

- 1) планируется и подготавливается работа по проведению самообследования;
- 2) организуется и проводится процедура самообследования;
- 3) обобщаются полученные результаты и формируется отчёт о проведении самообследования;
- 4) отчёт рассматривается контролирующей образовательную организацию органом.

Основными показателями качества образования при проведении самообследования выступают:

- система управления ДО;
- организация воспитательно-образовательного процесса;
- качество подготовки воспитанников;
- поддержки ребёнка с учетом индивидуальных особенностей;
- материально-техническая база,
- кадровое и учебно-методическое обеспечение.

Инструментарием для проведения могут быть рейтинговые исследования, либо измерительные материалы.

Комплексный метод оценки качества образования напрямую связан с ГОСДВО, который предполагает владение не только базой знаний, но и общечеловеческой культурой, на основе чего и происходит развитие всех сторон личности.

Внутренний экспертный совет в ДО создается на основе приказа заведующего ДО. Деятельность внутреннего экспертного совета регулируется Положением, в котором отражаются следующие разделы - общие положения, цели и задачи внутреннего экспертного совета, состав внутреннего экспертного совета, организация деятельности, документация и отчетность, компетенция и ответственность.

Таким образом, разработка инструментария по вопросам оценки качества образования в дошкольной организации, будет постоянно совершенствоваться и обновляться.

МИРОВОЙ ОПЫТ ОЦЕНКИ И МОНИТОРИНГА КАЧЕСТВА ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В разных странах мира используются различные инструменты определения качества услуг, оказываемых дошкольными организациями.

В настоящее время в США широко распространены следующие инструменты оценки в дошкольных образовательных учреждениях - «Early Childhood Environment Rating Scale» (ECERS) и «Early Language and Literacy Classroom Observation» (ELLCO).

Национальная ассоциация образования детей раннего возраста (National Association for the Education of Young Children (NAEYC)), крупнейшая некоммерческая организация в США, предложила свою систему независимой аккредитации качества дошкольного образования для того, чтобы определить профессиональные стандарты, а также помочь родителям распознавать наиболее качественные учреждения для своих детей.

На данный момент аккредитация NAEYC является знаком качества дошкольного образования в США, в ее структуру входят как государственные, так и частные филиалы, которые являются полу автономными.

Оцениваются развивающая среда, минимальные нормы по организации пространства и различных зон (игра, музыка, искусство и т.д.), речевое развитие детей, организация речевой среды, доступность книг для детей; взаимодействие детей между собой и взрослыми, квалификации воспитателей, развитие персонала, качество коммуникаций, лидерство и партнерство с семьей.

Индикатором является удовлетворенность и положительные отзывы родителей.

Детские сады проводят ежегодные конференции педагогов, где обсуждается прогресс каждого ребенка. Персонал проходит дополнительное обучение каждый год

В Финляндии определены два направления мониторинга качества дошкольного образования: внешняя проверка через инспекцию и внутренняя проверка через процедуру самооценки по критериям: качество образовательного процесса, используемые материалы; квалификация персонала; общее качество обучения; командная работа и общение между штатными сотрудниками; управление временем и планирование; знание персоналом предметов, условий труда; профессиональное развитие персонала. Как дополнительный инструмент используется родительский опрос.

В Финляндии предъявляются высокие требования к квалификации работников в сфере раннего обучения и ухода.

Для контроля качества персонала осуществляется проверка по следующим критериям:

- качество образовательного процесса;
- используемые материалы;

квалификация персонала;
общее качество обучения;
командная работа и общение между штатными сотрудниками;
управление временем и планирование;
знание персоналом предметов, условий труда;
профессиональное развитие персонала.

Ключевые результаты обучения, которые фиксируются как результат дошкольного образования, представлены следующим перечнем качеств:

знать социальные нормы и правила (что правильно, а что нет);
быть готовым вставать на позицию другого, договариваться (делиться и соблюдать очередность);

быть способным к взаимодействию и коммуникации с другими;

быть любознательным и уметь исследовать;

уметь вступать в диалог (слушать и отвечать);

иметь адекватную самооценку и быть в согласии с собой (и довольным собой);

иметь хорошо развитую физическую координацию, обладать здоровыми привычками, иметь творческий потенциал (быть готовым и получать удовольствие от участия в творческих коллективных мероприятиях);

любить и уважать свою семью, друзей, учителей и школу.

Каждый семестр в детском саду завершается проектом «Недели чудес» (Weeks of Wonder). Это исследовательская проектная командная работа, в которой дети в тесном взаимодействии со своими сверстниками и учителями изучают выбранную ими тему. Благодаря таким проектам формируется умение взаимодействовать с другими, выполнять правила, осваивать социальные установки и т. д.

В Сингапуре в 2019 году запущен пилотный проект по реализации предоставления качественного и непрерывного образования детям в возрасте от 2 месяцев до 7 лет. Качество образования в дошкольных учреждениях оценивается с помощью системы аккредитации и сертификации Республики Сингапур SPARK (SPARK — Singapore Preschool Accreditation Framework). Данная сертификация и аккредитация носит добровольный характер.

Одной из мер поддержки, предлагаемых детским садам, которые хотят пройти сертификацию по программе SPARK, является так называемая «схема коучинга», удостоверяющая качество. Тренеры проходят идентификацию и обучение в ECDA. Заявку на такое обучение подается на добровольной основе. Внешние эксперты, помогут выявить слабые стороны, пропущенные звенья во всей структуре работы детского сада, а также дадут рекомендации по развитию.

Ключевые результаты обучения фиксируются как результат дошкольного образования после окончания программы К2 и к концу дошкольного образования и на момент поступления в школу дети должны овладеть определенным перечнем качеств).

Оценка качества образовательной деятельности дошкольного образовательного учреждения в России.

Ребенок пришедший в детский сад должен получить дошкольное образование хорошего качества. Однако мнения родителей, воспитателей, учителей и ученых в вопросе качества дошкольного образования расходятся. Целевые ориентиры, представленные планируемыми результатами образовательного процесса, не дают педагогам четкой картины эффективности или неэффективности их труда.

Основные позиции для определения параметров качества:

- знания, умения, навыки;
- готовность ребёнка в школе;
- психолого-педагогические условия развития ребёнка;
- профессиональная компетентность педагога;

Вместе с тем, на оценку качества образовательной деятельности учитывается и такой показатель, как авторитет дошкольной организации в социуме и т. д.

Интегральными критериями оценки качества дошкольного образования в ДО:

- благополучие ребенка и комфортность его пребывания в детском саду;
- готовность детского сада к сохранению здоровья ребёнка и коррекции недостатков развития;
- успешность ребёнка на следующей ступени образования;
- удовлетворение потребностей семьи и ребенка в услугах дошкольного учреждения. [6, с. 4].

Таким образом, рассмотренные зарубежные практики организации оценки качества дошкольного образования вносят вклад в понимание продуктивных направлений становления отечественной системы независимой экспертизы дошкольного образования и актуализации социального заказа на высокое качество образовательных услуг.

ШКАЛЫ ECERS КАК МЕТОД ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА И РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Этот инструмент был разработан в 1980 году в университете Северной Каролины (США), впоследствии он был модифицирован в 2005 году, а позже совместно с британскими специалистами была создана дополнительная шкала Early Childhood Environment Rating Scale (ECERS-R), делающая акцент на подготовке детей к освоению учебных умений Экерс –Е (2010 г.). Для дошкольного образования это шкалы ECERS – R.

Шкалы ECERS имеют очень высокую степень распространения; невозможно перечислить все страны, в которых она легально используется. Достоверно известно, что кроме США и Канады почти во всех странах Европы и Азии в той или иной степени используется эта шкала; в Германии, Англии, Швеции, Дании шкала ECERS-R прошла стандартизацию, сохранив

высокую надежность. Данная методика использована более чем в 20 странах, и в 16 из них шкалы переведены и официально опубликованы.

Шкалы ECERS-3 предназначены для оценки качества деятельности дошкольных организаций, реализующих образовательные программы для детей от 2,5 до 5 лет. Они могут использоваться руководителями ДО для оценки эффективности их деятельности и повышения качества работы, воспитателями- для самооценки, сотрудниками контролирующих органов- для мониторинга

Всемирно признанные надежность и валидность шкал ECERS- 3 делают их особенно полезными для исследования деятельности и оценки качества образования ДО.

Что такое «*качество образования*» с точки зрения **ECERS** ?

- создают, а не действуют по образцу
- решают проблемы, а не просят педагога их решить
- говорят, а не пассивно слушают
- действуют в соответствии со своим интересом, а не идут туда, куда им скажут идти
- делают выбор, а не повинуются
- пишут свои книжки, а не в рабочих тетрадях
- создают искусство, а не воспроизводят образцы
- решают, а не пассивно соглашаются
- ценят процесс, а не только результат
- задают вопросы а не просто слушают
- выводят ответ, а не получают его от взрослого
- учатся важным умениям, а не абстрактным концептам

Шкалы ECERS-3 оценивают, в какой степени среда ДО отвечает потребностям развития детей в плане его результатов, включая физическое благополучие, возможности для становления позитивного самоощущения и социальных навыков, а также базы знаний и мыслительных компетенций, необходимых для обучения в школе и на протяжении всей жизни

Шкала ECERS- 3 содержит 35 показателей , объединяющая шесть подшкал:

1. Предметно-пространственная среда
2. Присмотр и уход за детьми
3. Речь и грамотность
4. Виды активности
5. Взаимодействие
6. Структурирование программы

Каждая из них предусматривает 7- бальное оценивание с обозначениями и 4 базовые градации оценок: 1 – «неудовлетворительно», 3- «минимально», 5-«хорошо», 7-«отлично» и промежуточные значения между ними. Для повышения точности оценивания каждого из качественных показателей добавлены примеры и пояснения.

Шкала ECERS-3 при выставлении баллов за все показатели учитывает только то, что было отмечено в ходе 3-часового наблюдения в дошкольной организации.

Проводящий оценку может как определить актуальный балл, так и наметить в дополнительное время перспективу развития. При работе со шкалой, опросы персонала не проводятся.

Шкала разработана таким образом, что ее можно использовать в одном помещении или одной группе детей в возрасте от 2,5 до 5 лет.

Для детей младше 3-летнего возраст используется шкала ITERS Задача наблюдателя состоит в том, чтобы обратить внимание на то, что происходит в момент наблюдения.

Наблюдатель должен выделять как минимум 3 часа на свою непосредственную работу, как правило с 8.30. до 11.30.

VI. Структура программы

Распорядок дня.

Время для свободной игры.

Время для работы в группе.

Условия для детей с особыми образовательными потребностями.

Например, наблюдение за распорядком дня:

- когда насколько долго определенные материалы доступны детям;
- продолжительность времени ожидания;
- продолжительность групповых занятий;
- режимные моменты, связанные с присмотром за детьми (прием пищи, перекусы, пользование туалетом);
- время, выделенной для занятий на развитие крупной моторики.

Присутствие наблюдателя должно оказывать минимальное воздействие на окружающую ситуацию.

При оценке ситуации, имеющее отношение к гигиене, здоровью и безопасности, наблюдатель использует источники на национальном уровне. Все показатели и индикаторы оцениваются сразу, до того как покинуть ДО.

Система оценки

Для обеспечения точности оценивания все оценки основываются на аспектах, представленных в признаках шкалы, которые находятся в доступности наблюдателя.

Оценки должны основываться на текущей ситуации по результатам наблюдений или по данным воспитателей, а не на планах. При отсутствии данных наблюдений для выставления баллов, можно использовать ответы воспитателей в дополнительно отведенное время.

Шкала предусматривает заполнение бланков на основе наблюдения, в процессе которого эксперт ставит отметку о наличии или отсутствии элемента среды (индикатора). Оценивая того или иного признака, всегда начинайте с уровня 1 (неудовлетворительно) и продвигается вверх до тех пор, пока не получит точную оценку. В каждом показателе имеются

оценочные индикаторы. Каждый показатель оценивается по индикаторам от 1 до 7 баллов.

Анализ пунктов шкалы показывает, что оценка качества среды, проводимая с помощью ECERS, позволяет ответить на следующие вопросы:

- Насколько среда создает условия для эмоционального благополучия ребенка?
- Насколько дети активны в процессе обучения? Какие условия созданы для стимулирования детской любознательности и учения?
- Насколько соблюдается баланс во взаимодействии взрослых и детей?
- Как среда способствует развитию творческого и критического мышления детей?

Результаты, полученные во время проведения экспертизы, оказываются показывают наиболее сильные и слабые стороны качества образования конкретной группы в данный период времени. Это позволяет увидеть, что и в какой степени реализуется, и какое направление необходимо избрать организации для своего развития.

В целом шкала ECERS является надежной как на уровне аспектов и признаков, так и на уровне совокупной оценки. Коэффициент совпадения оценок по всем 468 индикаторам шкалы составляет 85%

ПОДШКАЛЫ И ПОКАЗАТЕЛИ ШКАЛЫ ECERS

I . Пространство и оборудование

33. Внутреннее помещение
34. Мебель для повседневного ухода, игр и учения
35. Обустройство пространства для игр и учения
36. Места для уединения
37. Визуальное оформление пространства для детей
38. Пространство для игр, развивающих крупную моторику
39. Оборудование для развития крупной моторики

II . Присмотр и уход

40. Прием пищи /перекусы/
41. Пользование туалетом
42. Гигиена
43. Безопасность

III. Речь и грамотность

44. Помощь детям и расширение словарного запаса
45. Побуждение детей к общению
46. Использование книг персоналом при работе с детьми
47. Побуждение детей к использованию книг
48. Знакомство с печатным словом/ текстом

IV. Виды активности

49. Мелкая моторика
50. Искусство
51. Музыка/движение
52. Кубики

53. Ролевые игры
54. Природа/наука
55. Материалы для занятий математикой
56. Математика в повседневной жизни
57. Понимание графически изображенных чисел
58. Содействие принятию многообразия
59. Использование технических средств

V. Взаимодействие

60. Присмотр за деятельностью по развитию крупной моторики детей
61. Индивидуальный подход к учению и обучению
62. Взаимодействие персонала и детей
63. Взаимодействие детей друг с другом
64. Дисциплина

VI. Структурирование программы

65. Смена деятельности (переходы) и время ожиданий
66. Свободная игра
67. Групповые занятия: игры и обучение

Использование подобного инструмента позволяет педагогу занять экспертную позицию, настроить собственную «оптику» на потребности ребенка, что важно для улучшения качества его образования и комфорта пребывания в детском саду в целом.

Таким образом, ECERS-3 соответствуют концепции Модели развития дошкольного воспитания и обучения в сфере создания условий для развивающего образования в дошкольных организациях. В основе ECERS-3 лежит оценка образовательной среды, а не детских результатов. Кроме того, шкала отличается высокой валидностью и надежностью инструмента.

Немаловажно и то, что являясь международной системой, шкала ECERS-3 позволяет сравнивать результаты не только внутри нашей страны, но и за ее пределами.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проведенный анализ подходов и направлений оценки качества дошкольного образования позволяет рассматривать процедуру оценки как индикатор перспектив и развития всей отечественной системы дошкольного образования, а качество образования в дошкольной организации как удовлетворение потребностей потребителей (государства, общества, детей и их родителей) в образовательных услугах, соответствие его определенным нормам или спецификации.

Наличие единого подхода к пониманию качества дошкольного образования позволит обеспечить согласованность деятельности всех субъектов системы образования. А это будет способствовать реализации права граждан на получение качественного дошкольного образования

Определение качества дошкольного образования выливается в комплексную проблему. Она требует вносить дополнения и изменения в действующее законодательство в сфере ДО.

Шкалы ECERS-3 остаются весьма интересным инструментом исследования качества дошкольных программ, особенно в связи с международными сравнительными исследованиями, поскольку являются бесспорным лидером по количеству стран, в которых они применяются.

В то же время необходимо отметить что ранее использовались довольно большие временные затраты на экспертизу и имело место для коррупционной составляющей.

При данном подходе, происходит оптимизация и экономия ресурсов перед руководителем дошкольной организации. Такой способ оценки качества деятельности дошкольной организации позволяет руководителю совершенствовать процесс принятия управленческих решений в части повышения качества образовательного процесса в условиях реализации Модели развития дошкольного воспитания и обучения.

Таким образом, эффективное управление проектом по оценке качества результатов образования в дошкольной организации путем внедрения в системы ECERS-3 приведет к переходу дошкольной организации на новый инновационный уровень развития.

**Рекомендации
по введению индикаторов качества работы детских садов, принятых в мировой практике
(из опыта работы США, Финляндии, Сингапура, России)**

№	Критерии, характеризующие качество дошкольной организации	оценка			
		отлично	хорошо	удовлетворительно	неудовлетворительно
I. КАЧЕСТВО РАБОТЫ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ					
1.1	охват детей раннего возраста				
1.2	качество образовательного процесса;				
1.3	использование вариативных образовательных методик, в которых обозначены различные подходы к проведению педагогической диагностики;				
1.4	предметная развивающая среда (нормы по организации различных зон (игра, музыка, искусство и т.д.);				
1.5	степень адаптивности образовательного процесса				
1.6	качество подготовки детей к школе				
1.7	успешность деятельности педагогов и воспитанников				
1.8	профессиональное развитие персонала (как минимум половина должна иметь образование в сфере раннего развития)				
1.9	командная работа и общение между штатными сотрудниками				
1.10	ежегодные конференции педагогов, где обсуждается прогресс каждого ребенка				
II. ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГОВ					
2.1	процентное соотношение педагогов с профильным уровнем образования				
2.2	результаты аттестации педагогических кадров;				
2.3	данные о пройденных курсах повышения квалификации				

	педагогами				
2.4	особенности профессиональной компетентности педагогов.				
2.5	персонал проходит дополнительное обучение каждый год				
2.6	компетентный руководитель				
2.7	проведение разных форм наблюдения, диагностики				
2.8	консультации по коррективке развития ребенка				
	III. МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИЕ И МЕДИКО-СОЦИАЛЬНЫЕ УСЛОВИЯ ПРЕБЫВАНИЯ ДЕТЕЙ В ДО				
3.1	обеспечение образовательного процесса всеми необходимыми пособиями и оборудованием;				
3.2	повышение уровня материально-технических и медико-социальных условий пребывания				
3.3	статистика заболеваемости детей в дошкольной организации				
3.4	показатели в здоровьесбережении воспитанников (снижение количества дней по болезни одним ребенком);				
3.5	сохранение их здоровья психического, физического (хореография, соляная шахта и т.д.),				
3.6	Обеспеченность развивающими игрушками, игровым оборудованием, позволяющим удовлетворить интересы ребенка				
3.7	территория детского сада (соответствие групповых участков Санитарным нормам)				
	IV. УРОВЕНЬ РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ				
4.1	уровень речевого развития и доступность книг для детей;				
4.2	показатели личностного развития,(креативность, мотивация, произвольность, любознательность, смекалка, степень нравственной развитости и т. д.) детей в ДО				
4.3	степень готовности ребенка к школьному обучению				
4.4	участие детей в конкурсах, фестивалях, соревнованиях разного рода				
4.5	знает социальные нормы и правила (что правильно, а что нет);				
4.6	умеет вступать в диалог (слушать и отвечать)				
4.7	любит и уважает свою семью, друзей, педагогов и школу				
4.8	динамика развития ребёнка (детские портфолио, фиксирующие				

	достижения ребенка в ходе образовательной деятельности; индивидуальная карта развития ребенка, различные шкалы индивидуального развития);				
У. КАЧЕСТВО ПИТАНИЯ					
5.1	организация сбалансированного и полноценного питания;				
5.2	детальное освещение организации питания;				
5.3	медицинский контроль за персоналом пищеблока				
5.4	санитарно-гигиеническая оценка пищеблока				
5.5	сезонность меню				
5.6	бракеражная комиссия				
УІ. УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ РОДИТЕЛЕЙ КАЧЕСТВОМ ПРЕДОСТАВЛЯЕМЫХ УСЛУГ					
6.1	уровень удовлетворенности родителей дошкольным образованием со стороны семьи ребенка				
6.2	благополучие ребенка и комфортность его пребывания в детском саду;				
6.3	вовлеченность родителей в совместные мероприятия ДО с семьями детей;				
6.4	взаимодействие взрослого с ребенком или взрослых с группой детей в течение дня в группе (классе) детского сада				
6.5	обратная связь с потребителями (результаты опроса, анкетирования)				
6.6	родителям доступна полная информация о жизнедеятельности ребенка в группе				
УІІ. ОЦЕНКА ОБЩЕСТВЕННОСТИ					
7.1	авторитет дошкольной организации в социуме;				
7.2	открытость населению;				
7.3	отзывы в открытом доступе на официальном сайте ДО,				
7.4	Популярность среди других ДО				

Содержание

1. Пояснительная записка	26
2. Понятие «Качество дошкольного образования» и методологические подходы к ее оценке	27
3. Параметры оценки качества дошкольного образования на современном этапе в РК	30
4. Мировой опыт оценки и мониторинга качества дошкольного образования	34
5. Шкалы ECERS как метод оценки качества и развития дошкольного образования	36
6. Заключение	41
7. Приложение	42